

⊕ SZÖVEG ÉS KÉP: KARÁCSONYI DÁVID

PANMINDZSON RAKÉTÁK ÁRNYÉKÁBAN

A beszámolókból, internetes magazinokból, blogokból azt gondolhatnánk, hogy Észak-Korea már-már a sötét turizmus (dark tourism) terméke, egy csalogató brand. Kétségtelen, hogy az utóbbi években külön iparág települt arra, hogy Észak-Korea sajtó által „feltuningolt” mindennapjait, a sztálinista show-t egyre közelebbről láttassák a fogyasztókkal. Az üzlet óriási, haszonélvezői között pedig nemcsak a phenjani rezsim, de a szomszédos Dél-Korea vagy Kína élelmes utazási irodái is ott vannak

A Dél-Korea fővárosába, Szöulba érkező turisták döntő többsége, ha nem is hallott még a Gjongbokkungról, a koreai királyi palotáról, Panmindzson nevét biztosan ismeri! Kíváncsi voltam a két Koreát elválasztó demilitarizált övezet „központjára”, így én is jelentkeztem a szervezés monopóliumát birtokló utazási irodánál.

A demilitarizált övezet, az ún DMZ felé buszozva a dél-koreai idegenvezető – miután többször átszámolta a befizetett félnapos, vagy az extrákkal megdobott, egynapos kirándulásra szóló, vaskos díjakat – történelmi tragédiák helyszíneiről, illetve északi agresszorokról és a japán megszállókról beszél. A történetet kár is lenne részletesen felvezetni: a II. világháború után a Koreai-félsziget kettéosztása a 38. szélesség mentén egytenyérnyi térkép-mellékleten szovjet és amerikai zónára, a koreai háború 1950–53 között, majd a félsziget megosztottságának állandósulása...

Észak-Korea csupán órányira van

Szöulban feltűnő az óvóhelyek látványos sűrűsége! Atomhatalom szomszédságában ez nem véletlen, hisz míg Moszkvában vagy New Yorkban mindkinek lenne 40 perce a „piros gomb” megnyomása után, addig a jóval kisebb földrajzi dimenziójú Koreai-félszigeten a búcsúra – avagy az óvóhely elérésére – csupán 7 perc adatik. A határ olyan közel van, hogy a koreai háború idején az északiaknak szinte csak órákba telt elérniük a déli fővárost.

Az egyórás buszozásra lévő demilitarizált övezethez Szöul fő folyója, a Han-gang mellett vezet az autópálya. A folyó a torkolat közelében már a két országot elválasztó határ. Még a várost sem hagytuk el, de a parton, az út mellett komoly szögesdrót kerítés és őrtornyok zárják el az utat az esetleg északi felől beszivárgó „békaemberek” elől. A folyóparti dombtetőkön a kilátóhelyek nemcsak katonai őrposztok, de a szöuliak kedvelt kirándulóhelyei is. A fent lévő kávézók teraszáról akár távcsővel is szemlélhetik túloldali, északi testvéreik mindennapjait.

A HÍRES KÉK BARAKKOK PANMINDZSONBAN, ahol Észak és Dél szóba áll egymással. Pont a fegyverszüneti vonalon fekszenek, ami csak nagyjából követi a 38. szélességet. Az eredetileg itt álló barakkot, ahol a fegyverszünetet aláírták, viszont már elbontották. Szemben Észak-Korea

(jobbra fent)

ŐRTORONY ÉS SZÖGESDRÓT A HAN-FOLYÓ PARTJÁN, ami egyben a határ is Észak és Dél között

(balra fent)

A világnézeti és szocializációs különbségek mellett a hosszú szegregáció eredményeként már a nyelv is látványos különbségeket mutat, nem beszélve az északi alultápláltság, és a déli hús-, sajt- és tejkultúra megerősödése miatt fellépő átlagos testmagasságbeli különbségekről!

NEMCSAK ÉSZAK-KOREA TUD SZOBROKAT KÉSZÍTENI!

A Koreai Háború Múzeumának bejárata Szöulban (kezdő oldalpár)

SZÖUL dimbes-dombos, régi, szűk utcáinak egyike (jobbra)

Kikopó testvériség

A határközeli dombtetőkről a szemlélődés nem nehéz: átellenben teljesen kopár, dimbes-dombos vidék, akár egy nagy lőtér. De az ok korántsem katonai! Északon jobb híján minden fát kivágtak, hogy legyen téli tüzelőjük. Ez Észak-Korea-szerre nemcsak a hatalmas árvizekhez, de a nagy aszályokhoz is hozzájárul, amelyek főként az 1990-es évek nagy éhínségeihez vezettek.

A testvéri hangulat kikopóban van, egységes koreai népről többé aligha beszélhetünk. A világnézeti és szocializációs különbségek mellett a hosszú szegregáció eredményeként már a nyelv is látványos különbségeket mutat, nem beszélve az északi alultápláltság és a déli hús-, sajt- és tejkultúra megerősödése miatt fellépő átlagos testmagasságbeli különbségekről! Pedig valamikor a félsziget északi részei voltak a gazdagabb, iparosodottabb régiók, ahol az 1 főre jutó sertéshúsfogyasztás is jócskán meghaladta a déli szegény vidékeket. Negyed évszázaddal az európai Keleti Blokk összeomlása után a Koreai-félszigeten már senki sem gondol komolyan az újraegyesítésre.

Az igazi társadalmi egyesülés a politikai akadályok eltűnése esetén is lehetetlen vállalkozás lenne. Mi sem mutatja ezt jobban, mint az északról érkező disszidensek teljes elveszettsége délen: csak alacsony státuszú munkát kaphatnak a Kínából vagy Oroszországból, esetleg a közép-ázsiai Üzbegisztánból repatriált koreai honfitársaikhoz hasonlóan. Sokukkal találkozhatunk a déli nagyvárosokban: cipőpucolók, utcaceprők vagy hajléktalanok, akiket a déliek lenéznek, sőt lustának, primitívnek, faragatlannak tartanak!

Psy érdekesebb a déli fiatalok számára

60 év elteltével a koreai háború emléke egyre halványabb. Felmérések szerint a dél-koreai fiatalokat már nem igazán érdekli az északi szomszéd, sokkal inkább központi téma, hogy ki lesz a (dél-)koreai X-faktor győztese, vagy épp az ország popikonját, Psy-t, a Gagnam-style énekesét követik. A kettéosztottság tragédiája már nem fogja meg az ifjakat, az egykori veteránok idős emberek, a rokoni szálak is szétszakadoztak. Észak-Korea és a kettéosztottság sorskérdése egyre fajsúlytalanabb a helyiek szemében, ami csak tovább erősíti a DMZ – és benne Panmindzson – kommersz „dark tourism” jellegét.

... a dél-koreai fiatalokat már nem igazán érdekli az északi szomszéd, sokkal inkább központi téma, hogy ki lesz a (dél-)koreai X-faktor győztese...

Turistabuszok tucatja

Az élelmes déli vállalkozóknak köszönhetően szinte minden beszerezhető a remetekirályságból...

Reggelente szinte kisebb dugó alakul ki a DMZ bejáratánál a külföldiekkel teli turistabuszokból. Időmilliomosok vagyunk, így betérünk a közeli Imdzsingak Parkba, ami egyrészt a koreaiaknak történelmi emlékhely, másrészt a külföldiek számára a „show” kezdete: az emlékművek mellett

itt áll az a szétlőtt gőzmozdony is, ami a háború kitörésének pillanatában az erre közlekedő utolsó szerelvényt vontatta. Feltűnnek a szuvenir-shopok, ahol a férfiak nagy öröme a Keszongi Ipari Parkon át behozott észak-koreai ginszengyökeres pálinkát is kapni! Az élelmes déli vállalkozóknak köszönhetően szinte minden beszerezhető a remetekirályságból...

1950 ÓTA NEM MOZDUL AZ ÁLLOMÁSRÓL
az Szöulból Phenjanba tartó utolsó vonat

IMDZSINGAK PARK
A híd a semmibe vezet a DMZ, azaz a demilitarizált övezet határán (balra)

A FORGALOM ANNAK ELLENÉRE SEM INDULT MEG, HOGY A HIDAT MÁR ÚJJÁÉPÍTETTÉK
– pedig a déli tervek szerint Észak-Koreán át a transzszibériai vasútba bekapcsolódva szállítanák a déli árukat Európa felé. A békülés mellett ez is a bizniszről szól!

A balták előkerülnek...

A demilitarizált övezetben szigorú szabályok érvényesek, amikről az idegenvezető mellett a buszra felszálló amerikai katona is kiselőadást tart. Míg Északról a szovjet megszálló csapatok már az 1940-es évek végén kivonultak, addig Délen az övezetet a koreaiak mellett az amerikaiak is ellenőrzik ENSZ-felhatalmazással. Fényképezni csak az északi oldal felé lehet, és csak akkor, ha azt engedélyezik – szól az utasítás. (Ha a déli oldalt akarnánk fotózni, azt is lehet, de csak északról!) Felhívják a figyelmünket, hogy bár a zöldhatáron átszökni sehol sem „jó vicc”, itt, Panmindzsonban ez rögtön emberéletekbe is kerülne, és nemcsak a mindenfelé elszórt aknák miatt! Demilitarizált övezet révén itt hivatalosan nincsenek fegyverek, ám amikor az 1980-as évek közepén egy Északról érkező, szovjet állampolgárokból álló turistacsoport egyik tagja itt disszidált, azaz átrohant a felfestett vonalon, az asztal alól mindkét oldalon rögtön előkerültek a géppisztolyok. De volt, hogy még lőfegyver sem kellett! 1976-ban favágás címén baltákkal estek egymásnak az övezet északi és amerikai őrzői, ami akkor két amerikai tiszt halálához és majdnem egy újabb koreai háborúhoz vezetett! Az incidens során meggyilkolt amerikai kapitányról nevezték el az övezet bejáratánál fekvő katonai táborát Camp Bonifasnak. Ekkor döntöttek arról is, hogy a demilitarizált övezeten belül, a közösen ellenőrzött Panmindzsonban megszüntetik az átjárást, és a híres sötét-kék barakkot leszámítva itt is elválasztják a vonal mentén Északot a Déltől.

1976-ban favágás címén baltákkal estek egymásnak az övezet északi és amerikai őrzői, ami akkor két amerikai tiszt halálához és majdnem egy újabb koreai háborúhoz vezetett!

KÉPEK A MÚZEUMBAN

A fegyverszünet megkötésének pillanata (1953, fent), a szovjet határsértő esete (balra fent) és a baltás incidens története (1976, balra lent)

ÁLL A ZÁSZLÓRÚD!

Észak-koreai kirakattfal, közvetlenül a határnál, Panmindzson mellett. Évekig versenyeztek egymással, ki tud nagyobbat állítani, végül az északiak győztek!

Panmindzsonban minden mozdulatra oda kell figyelni! Amerikai katonák kíséretében, az általános iskolában megtanult kettős sorban közelítjük meg a képekről ismert sötét-kék épületeket. Előttük ott állnak a déli katonák a szokásos, ökölbe szorított kézzel, ám a show – nagy csalódásunkra – Északon elmarad. Csupán egy marcona katona áll a szemben lévő épület bejáratánál, pedig a prospektusban a kék barakkba kívülről bekukucskáló északi katonák tucatjait ígérték!

Patemkin-falvak versenye

Lakói nemcsak az adóterhek, de a – Délen sem rövid – katonai szolgálat alól is mentesülnek, sőt az itteni mezőgazdasági terményeket az állam garantáltan jó áron vásárolja fel.

Idegenvezetőnk, hogy helyrebillentse az északiak gyenge performance-a miatt felborult ár-érték arányt, megállítja buszunkat az épületek melletti dombtetőn. Innen remek kilátás nyílik az északi oldalon lévő Patemkin-falura, közepén a világ legmagasabb zászlórúdjaival. Az északi, lakatlan kirakattelepülés és a déli, lakott – amúgy nem kevésbé hamis – Freedom village (Szabadság falu) éveken át versengett a zászlórúdméretekkel.

A demilitarizált övezet összes települését kiürítették, a Freedom village az egyetlen kivétel. Lakói nemcsak az adóterhek, de a – Délen sem rövid – katonai szolgálat alól is mentesülnek, sőt az itteni mezőgazdasági terményeket az állam garantáltan jó áron vásárolja fel. Hisz az anyagiakon túl ugyan mi más venne rá egy dél-koreait, hogy Észak-Korea közvetlen szomszédságában, az első vonalban, aknamezők között, éjszakai kijárási tilalomban élje mindennapjait?

DANDONG – ÉSZAK-KOREA TESTKÖZELBŐL

Dandong a legfontosabb kínai határváros Észak-Korea felé a Jalu-folyó partján. A klasszikus kínai, nyüzsgő, építkezésekkel teli nagyvárosnak nincs semmi olyan látványos, amiért egy külföldi idevetődne. Mégis hemzseg a nyugati turistáktól, mivel egy „városnéző” hajókázásra befizetve az észak-koreai „show” szinte testközelből követhető! A „bizniszre” élelmes kínaiak vállalkozások egész sorát alapozták!

A város a koreai háború idején írta be a nevét a történelembe: itt lépte át az egymillió kínai „önkéntes” a határt, hogy az észak-koreaiak segítségére siessen. Kim Ir Szen csapatait az ENSZ BT-felhatalmazással rendelkező amerikaiak ekkor már egészen a kínai határig kergették vissza. A Jalu-folyó felett átívelő, a koreai háborúban az amerikaiak által „véletlenül” lebombázott, csonka híd e beavatkozásnak állít emlékművet: a kínai hídfőnél élethű méretarányban egy szo-

boregyüttes mintázza meg a hidra fellépő, Korea felé masírozó „önkénteseket”, míg a hídon a háborút bemutató fényképsorozat látható.

A folyó közepéig nyúló hídcsonkra lépő turistákat mégsem ez érdekli igazán! A híd végén a hatalmas kilátóterasz vonz mindenkit, amely az észak-koreai oldal felé nyújt tökéletes panorámát. Az árusok külön távcsövet is kölcsönöznek borsos áron, ha a látvány önmagában nem lenne elég!

A távcsökölcsonzáson kívül a legnagyobb üzlet a Kínában hamisított észak-koreai cigaretta, dzsuce-könyvek és won-gyűjtemények, illetve a Kim Ir Szen-kitűzők árusítása!

ITT MÉG NYITVA...

**A Dorasan határátkelő Észak és Dél között.
Az egyetlen kapu idén tavasszal zárult be
a demilitarizált övezet szögesdrótján**

A „városnéző” hajókázást sem szabad kihagyni. A hajó úgy 50 méterre közelíti meg a koreai oldalon fekvő Szinuidzsut, így a városnézés igazából a koreai oldalra vonatkozik. Amint a koreai parton feltűnik egy ember, a „szafari” minden résztvevője megvadulva rohan a hajó egyik oldalára, akár a borulást is kockáztatva. Csattognak a teleobjektív fényképezőgépek, és mindenki izgatottan emeli szeméhez a távcsövet, hogy minél közelebről vehesse szemügyre a „remetekirályság” egy lakóját.

A parton sétáló, vagy a folyóban fürdőző, horgászó koreaiak eközben élik normális hétköznapjait, fittyet hányva a hajóról kukkoló „imperialistákra”,

ROHAMOS FEJLŐDÉS

**A régi, nyomorúságos Szöul itt-ott még előbukkan.
A kereszt nem véletlen: a Fülöp-szigetek után arányai-
ban Dél-Korea a legkeresztényebb ország Ázsiában**

akik a partról visszaintegető észak-koreaiak látványától szinte eksztázisközeli állapotba kerülnek.

Szinuidzsut azon túl, hogy Keszonghoz hasonlóan speciális gazdasági övezet Észak-Koreában, látszólag egy csendes, nyugodt, folyóparti város. A különbség persze látványos a kínai oldal rohamosan fejlődő Dandongjával szemben. Toronyházak helyett itt kikötői létesítmények, három- és négyemeletes házak sorjázna a parti sétány közelében, ahol még egy óriáskereket, sőt csúszdákat is felállítottak a látszat kedvéért. A házakban pedig – láss csodát! – este ég a villany.

Dandongban rengeteg a koreai felirat az üzleteken, különösen a vasútállomás közelében, ahová befutnak a Korea felől érkező vonatok. Ugyanúgy üzletelnek, csencselnek a határon át, mint máshol, és ebből mindkét oldalon sokan jól megélenek. Észak-Korea korántsem annyira elzárt, mint azt a távolból sejtjenénk...

Színes, villódzó fényfüzér a határvonal...

Következő állomásunkon, az ún beszivárgási alagútnál már határozottan a Disneyland-ézés fog el: lábunkat és tüdönket megkímélendő, drótkötél-vontatású vasúttal ereszkedünk a mélybe, hogy bejussunk az északiak által titokban épített, majd a lebukás után felhagyott alagútba. Innen még pár perc séta az aládúcolt járatban, és a mélyben elérjük a határvonalat. Az alagutat egy nagy vasajtó zárja el, csak egy kisablakon keresztül lehet észak felé kukucskálni: a sötétbe vesző járatban szögesdrót akadály, rajta színes, villódzó fényfüzér jelzi a pontos vonalat! Átmászni az ablakon tilos: innentől az alagút alá van aknázva!

Az alagutat egy nagy vasajtó zárja el, csak egy kisablakon keresztül lehet észak felé kukucskálni: a sötétbe vesző járatban szögesdrót akadály, rajta színes, villódzó fényfüzér jelzi a pontos vonalat!

MÉG EZ IS TURISTA-ATTRAKCIÓ LETTI!

Az észak felől titokban épített, majd a lebukás után a mélyben felhagyott ún. beszivárgási alagúthoz vezető feltárálagút bejárata

NEM A KÖVÉR TURISTÁKNAK SZÁNTÁKI!

Ma már kényelmes síklóvasút visz le a mélybe, ahol elérjük az északiak által épített, jóval szűkebb szakaszt

RIVALIZÁLÁS, BÁRMI ÁRON: ahogy Phenjanban, úgy Szöulban is ki kellett állítani egy, az ellenségtől megszerzett űrhajót!

Keszong

Az északi oldalon fekvő, idén februárban bezárt Keszongi Ipari Parkhoz tavaly még Dorasan határállomáson keresztül, délről is el lehetett jutni. Csak itt döbben rá az ember, hogy milyen nagy volt a forgalom a két ország, azaz az ipari park és Dél-Korea között. A közeli „obszervatóriumból” a létesítmény valós méretei is kirajzolódnak, tiszta időben akár Keszong városáig is ellátni. Az ipari park hatalmas bevételeket hozott az északi hatalomnak, fenntartása pont ezért óriási vitákat váltott ki Délen. A felszínen arról beszéltek, hogy léte a két Korea közeledését segíti, az északi munkavállalók helyzetét javítja, ám a valóságban a déli multinacionális vállalatok olcsómunkaerő és az északi vezetők pénzségét elégítette ki.

Az ipari park hatalmas bevételeket hozott az északi hatalomnak, fenntartása pont ezért óriási vitákat váltott ki Délen.

Az ipari park és a koreaközi szorosabb együttműködés leghangosabb szószólói nem véletlenül pont az olyan nagyvállalatok, mint a Hyundai. Az új déli kurzusnak talán épp ezért nem okoz különösebb felfajtást, hogy az északi szomszéd végleg bezárta a parkot.

Egy jó tanács

A panmindzsoni buszoztatás monopóliumát élvező iroda a nap utolsó „programjaként” termékbemutatóra viszi a gyanútlan résztvevőket. A bizsubemutatót látva a turpisságra rájött utazóknak esélyük sincs az elszivárgásra a Szöul központjától távoli helyen... Ha valaki ezt és a tetemes részvételi díjat el szeretné kerülni, de mégis látni akarja a DMZ-t, legegyszerűbben az ún DMZ-vonattal juthat el Szöul központjából Dorasan állomásig, ami az utolsó megálló Észak-Korea előtt! ☺